

INOVAČNÍ POLITIKA

Inovace hrají v našem hospodářství stále důležitější úlohu. Občanům, ať už coby spotřebitelům či pracujícím, přinášejí četné výhody. Bez inovací není možné vytvářet lepší pracovní místa, budovat ekologičtější společnosti, zlepšovat kvalitu našeho života a udržet konkurenceschopnost Evropské unie na světovém trhu. Inovační politika stojí na pomezí mezi politikou výzkumu a technologického rozvoje a průmyslovou politikou a jejím cílem je vytvářet rámec, který umožní uvádět nové nápady na trh.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Právním základem všeobecné průmyslové politiky EU je článek 173 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), který stanoví, že „Unie a členské státy zajistí, aby existovaly podmínky nezbytné pro konkurenceschopnost průmyslu Unie“.

Právní základ pro politiku v oblasti výzkumu a technologického rozvoje EU tvoří články 179 až 190 SFEU. Hlavním nástrojem politiky Unie v této oblasti je víceletý rámcový program, který stanoví cíle a priority a poskytuje souhrnnou finanční podporu na období několika let. Rámcové programy pro výzkum a technologický rozvoj přijímá Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem a po konzultaci s Evropským hospodářským a sociálním výborem.

CÍLE

O významu inovační politiky málokdo pochybuje. Je ostatně také pevně propojena s ostatními politikami EU, např. v oblasti zaměstnanosti, konkurenceschopnosti, životního prostředí, průmyslu a energetiky. Cílem inovací je přeměnit výsledky výzkumu v lepší služby a výrobky, udržet tak konkurenceschopnost EU na světovém trhu a zlepšovat kvalitu života evropských občanů.

Evropa vynakládá na výzkum a vývoj ročně o 0,8 % HDP méně než USA a o 1,5 % méně než Japonsko. Navíc v určité míře dochází i k odlivu mozků, kdy naši nejlepší vědci a inovátoři odcházejí do zemí, kde nalézají pro svou práci lepší podmínky. I když je trh EU největší na světě, zůstává roztržštěný a nevytváří dostatečně příznivé prostředí pro inovace.

Aby EU tento trend změnila, vyvinula koncept „Unie inovací“, který si klade několik cílů:

— dosáhnout toho, aby Evropa stála na špici světové vědy;

- odstranit překážky bránící inovacím, jako je drahé patentování, roztržitost trhu, pomalé vytváření norem a nedostatek dovedností, které v současné době brání tomu, aby se nápady rychle dostávaly na trh;
- radikálně změnit způsob, jakým spolupracuje veřejný a soukromý sektor, zejména zaváděním inovačních partnerství mezi evropskými, vnitrostátními a regionálními orgány a podnikovou sférou.

Unie inovací představuje pro naši budoucnost stěžejní investici. Jako příklad uveďme, že pokud bychom dosáhli našeho cíle investovat do roku 2020 do výzkumu a technologického rozvoje 3 % HDP EU, vzniklo by 3,7 milionů nových pracovních míst a roční HDP by do roku 2025 vzrostl o 795 miliard EUR.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Unie inovací

Unie inovací je jednou ze sedmi stěžejních iniciativ, které jsou obsaženy ve strategii Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelnou ekonomiku podporující začlenění. Cílem této iniciativy, kterou Evropská komise zahájila v říjnu 2010, je zlepšovat podmínky pro výzkum a inovace v Evropě a přístup k jejich financování tak, aby se novátorské myšlenky mohly promítat do výrobků a služeb, které podpoří růst a zaměstnanost. Unie inovací si klade za cíl vytvořit skutečný jednotný evropský trh inovací, který bude přitahovat inovativní společnosti a podniky. Za tím účelem byla navržena různá opatření v oblasti patentové ochrany, standardizace, veřejných zakázek a inteligentní regulace. Dalším cílem Unie inovací je motivovat soukromý sektor k investicím – mimo jiné se navrhuje, aby se zvýšily evropské investice rizikového kapitálu.

K měření a monitorování situace v EU a dosaženého pokroku bylo vytvořeno několik nástrojů:

- komplexní [srovnávací přehled výzkumu a inovací Unie](#) a evropský trh se znalostmi pro patenty a licence. Evropský srovnávací přehled inovací (EIS) je nástroj Komise vyvinutý v rámci Lisabonské strategie, který pomocí 25 ukazatelů poskytuje informace o výsledcích členských států EU v oblasti inovací.
- [srovnávací přehled inovací v regionech](#) (RIS), který podobně jako přehled výzkumu a inovací Unie rozděluje regiony EU do čtyř skupin podle dosažených výsledků. V první skupině „vedoucích inovátorů“ (innovation leaders) je 41 regionů, ve druhé skupině „inovačních následovníků“ (innovation followers) pak 58 regionů, 39 regionů se označuje za „mírné inovátory“ (moderate innovators) a 52 regionů spadá do čtvrté skupiny „slabších inovátorů“ (modest innovators). Takové rozdělení poskytuje přesnější přehled inovací na místní úrovni.
- „Innobarometer“ je roční průzkum veřejného mínění prováděný mezi podnikateli a širokou veřejností, který zachycuje jejich postoje a činnosti související s inovační politikou. Poskytuje informace o inovační politice, které nejsou dostupné z jiných zdrojů.

Podmínkou inovací je výzkum a vzdělávání. Chce-li EU dosáhnout svého cíle zvýšit do roku 2020 investice do výzkumu a technologického rozvoje na 3 % HDP, bude v příštích

deseti letech potřebovat nejméně jeden milion nových výzkumných pracovníků. Unie inovací obsahuje opatření potřebná k tomu, aby byl dokončen Evropský výzkumný prostor. Spočívají ve větší soudržnosti evropských a vnitrostátních politik v oblasti výzkumu a v odstraňování překážek, které brání mobilitě výzkumníků. V oblasti vzdělání podporuje Komise projekty na rozvoj nových učebních osnov, které se zaměřují na nedostatek inovačních dovedností.

Dále byla navržena různá opatření v oblasti patentové ochrany, standardizace, veřejných zakázek a inteligentní regulace, která mají přilákat inovativní společnosti a podniky. Evropská komise přišla v roce 2011 se strategií na posílení evropské standardizace ([COM\(2011\)0315](#)), v níž zdůrazňuje, že je zapotřebí zlepšit způsob tvorby a používání norem v Evropě, aby bylo možno využívat evropské a mezinárodní normy ke zvyšování dlouhodobé konkurenceschopnosti evropského průmyslu. Vznikl také koncept „evropských inovačních partnerství“ (EIP), která sdružují zúčastněné strany z veřejného a soukromého sektoru na úrovni EU a na vnitrostátní a regionální úrovni ve snaze lépe čelit společenským výzvám a přispívat k vytváření pracovních příležitostí a růstu díky kombinaci různých opatření na straně nabídky i poptávky.

B. Horizont 2020

Program Horizont 2020, který usiluje o zabezpečení globální konkurenceschopnosti Evropy, je jednou ze stěžejních iniciativ programu Evropa 2020. Právě Horizont 2020 je finančním nástrojem, který zajišťuje realizaci Unie inovací. Ačkoli se vlastně jedná o „osmý rámcový program EU pro výzkum“ (2014–2020), je Horizont 2020 prvním programem, který v jednom celku spojuje výzkum a inovace. Realizuje řadu konkrétních cílů Unie inovací a zaměřuje se přitom na skutečné výzvy, kterým společnost čelí. Zjednodušuje přístup k financování, zejména pokud jde o malé a střední podniky, posiluje finanční nástroje, podporuje veřejné zakázky v oblasti inovací, napomáhá spolupráci a podporuje výzkum v oblasti informací ve veřejném sektoru a sociálních inovací. V listopadu 2013 přijal Parlament víceletý finanční rámec (VFR), ve kterém je na program Horizont 2020 vyčleněn rozpočet ve výši 77 miliard EUR (v cenách roku 2013). V červnu 2015, kdy byl přijat Evropský fond pro strategické investice (EFPI), se ovšem tato částka snížila na 74.8 miliardy EUR.

Nařízení o zřízení programu Horizont 2020 stanovilo povinnost provést jeho průběžné hodnocení. Toto hodnocení bylo vypracováno v roce 2018 a přispělo k lepšímu provádění programu. Jeho výsledky totiž posloužily k vymezení základní struktury a obsahu programu Horizont Evropa, jehož návrh byl zveřejněn v červnu roku 2018 ([COM\(2018\)0435](#)).

C. Politika soudržnosti

Na výzkum a inovace se soustředí také politika soudržnosti. Ve vyspělejších regionech je na inovace vyčleněno nejméně 80 % prostředků na vnitrostátní úrovni z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), přičemž prioritami jsou nízkouhlíkové hospodářství a konkurenceschopné malé a střední podniky.

D. Finanční nástroje

Unie inovací také usiluje o to, aby byl k investicím motivován soukromý sektor. Navrhuje proto mimo jiné zvýšení evropských investic rizikového kapitálu, jejichž

výše je v současnosti čtvrtinová ve srovnání se Spojenými státy. Komise spolu se skupinou Evropské investiční banky (EIB a EIF) zahájila společnou iniciativu v rámci Horizontu 2020, která má zlepšit přístup k úvěrům pro výzkumné a rozvojové projekty a přispět k realizaci demonstračních projektů. „InnovFin – finanční prostředky EU pro inovátory“ se skládá ze série integrovaných a navzájem se doplňujících finančních nástrojů a poradních služeb, které nabízí skupina EIB, jež pokrývají celý hodnotový řetězec výzkumu a inovací, aby se podpořily investice od nejmenších až po ty největší podniky.

V listopadu 2014 Komise představila také návrh na „Investiční plán pro Evropu“, který má během tříletého fiskálního období uvolnit do „reálné ekonomiky“ veřejné a soukromé investice ve výši alespoň 315 miliard EUR. Jedním ze tří pilířů „Investičního plánu pro Evropu“ je EFSI, jehož cílem je odstraňovat mezery na trhu a mobilizovat soukromé investice, a tím napravovat selhání trhu. Pomáhá financovat strategické investice v klíčových oblastech, např. v infrastruktuře, výzkumu a inovacích, vzdělávání, obnovitelných energiích a energetické účinnosti i rizikovém financování pro malé a střední podniky.

Kromě toho byl zahájen program pro konkurenceschopnost podniků s důrazem na malé a střední podniky (COSME), který se zaměřuje na finanční nástroje pro MSP a pomáhá při jejich internacionalizaci.

E. Evropská rada pro inovace

V červnu 2015 představil Carlos Moedas, komisař pro výzkum, vědu a inovace, myšlenku Evropské rady pro inovace. V rámci příprav na nový program, který naváže na současný program Horizont 2020, zřídila Komise v lednu 2017 patnáctičlennou skupinu inovátorů na vysoké úrovni, která se bude podílet na utváření podoby tohoto nového orgánu, který by se případně mohl stát součástí nového programu.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU:

Parlament přijal četná usnesení, která politiku EU v oblasti inovací dále posílila. Nejnovějšími jsou:

- usnesení ze dne 22. května 2008 o přezkumu průmyslové politiky v polovině období: příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost^[1]. Toto usnesení naléhavě vyzývalo Komisi i členské státy, aby zvýšily úsilí o snižování administrativní zátěže podniků. Zdůrazňovalo rovněž význam transparentní a zjednodušené politiky v oblasti práv duševního vlastnictví;
- usnesení ze dne 16. června 2010 o strategii EU 2020^[2]; Toto usnesení výrazně podporovalo průmyslovou politiku zacílenou na vytváření co nejlepšího prostředí pro udržení a rozvíjení silné, konkurenceschopné a diverzifikované průmyslové základny Evropy, ale zároveň také zdůrazňovalo, že strategie Evropa 2020 by měla odhalovat náklady přeměny na udržitelné a energeticky účinné hospodářství i výhody s ní spojené;

[1]Úř. věst. C 279 E, 19.11.2009, s. 65.

[2]Úř. věst. C 236 E, 12.8.2011, s. 57.

- usnesení ze dne 11. listopadu 2010 o evropských inovačních partnerstvích v rámci stěžejní iniciativy Unie inovací^[3];
- usnesení ze dne 9. března 2011 o průmyslové politice pro éru globalizace^[4]. Toto usnesení vyzdvihlo význam ucelenějšího pohledu na evropský průmysl v roce 2020, jelikož dlouhodobá regulační předvídatelnost a stabilita jsou klíčové pro přilákání investic;
- usnesení ze dne 12. května 2011 o Unii inovací^[5]: proměna Evropy pro svět po krizi;
- usnesení ze dne 27. září 2011 o zelené knize: Učiňme z problémů výhody: na cestě ke společnému strategickému rámci pro financování výzkumu a inovací v EU^[6];
- usnesení ze dne 26. října 2011 o Agendě pro nové dovednosti a pracovní místa. Toto usnesení vyzdvihuje význam rozvoje užší spolupráce mezi výzkumnými instituty a průmyslem a význam povzbuzování a podpory průmyslových společností k investicím do výzkumu a vývoje^[7];
- usnesení ze dne 21. listopadu 2013 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Horizontu 2020 – rámcového programu pro výzkum a inovace (2014-2020)^[8];
- usnesení ze dne 6. července 2016 o součinnosti pro inovace: evropské strukturální a investiční fondy, program Horizont 2020 a další evropské fondy pro inovace a programy EU^[9],

Frédéric Gouardères
04/2019

[3] Úř. věst. C 74 E, 13.3.2012, s. 11.

[4] Úř. věst. C 199 E, 7.7.2012, s. 131.

[5] Úř. věst. C 377 E, 7.12.2012, s. 108.

[6] Úř. věst. C 56 E, 26.2.2013, s. 1.

[7] Úř. věst. C 131 E, 8.5.2013, s. 87.

[8] Úř. věst. C 436, 24.11.2016, s. 284.

[9] Úř. věst. C 101, 16.3.2018, s. 111.

